

إِسْمَاءُ الْوَالِدِينَ

Лараме ешархой! ХIокху жайнин цIе «Сан Дела АллахI ву» ю. ХIокху жайно чулаьцна бусалба адамна хаар уггаре хьалхара а, коьрта а долу хIума – АллахI вовзар, АллахIца гIиллакхе хилар. Иштта чулаьцна адам даима ша тIетевжачуьнга а, болх тIебуьллучуьнга а хьашт хилар. ХIора адамна Iедалан ницкь оьшуш хилар а - шен сийлахьчу дахарна, кхерамазаллина, деган паргIатонна юкьара а болуш, цунна дехнарг луш, и кхоьрочу хIуманар ларвеш болу. Цхьацца масале дийцарш а ду кхузахь: «Хин кема», «Бешан да» цIераш йолу. ХIокху жайно йовзуйту АллахIан тIех хаза цIераш, довзуйту Цуьнан исбаьхьа куьцаш, билгалдоккху Дела кьинхетаме хилар.

Гочдинарг: Ирезин Халид

www.islamanserlo.net

САН ДЕЛА АЛЛАХI ВУ

Стаг даима хьашт ву ша тIетевжачуьнга, тIе болх буьллучуьнга.. боккха, Iедале ницкь оьшу цунна шена сийлахь вахарна, кхерамазаллийна, дега паргIатонна юкьара болуш.. ницкь, цунна дехнарг луш, и кхоьрочу хIуманар ларвеш, ницкь, цуьна лаамаш кхочуш беш, цунна цуьна са а, дегI а лардеш.

ХIара боккха ницкь-иза тешар ду массо хIуманна тIехь ницкь кхочуш Дела хиларха. Иза АллахI-ЦIена а, Лекха а ву. Цо-Лекха ву И-аьлла: "Баккьалла а, шун Дела АллахI ву, ялх дийнахь стигланаш а, латта а кхоьллина волу. Цул тIаьхьа Иза Iарша тIехь дIанисвелла (шеца там ма-ббу). Буьйсане де (боданца) дIакьовлуьту Цо, цунна тIаьхьхе чехка схьайогIу и. Малх, бут седарчий (кхоьллинарг ву И) цуьна омранна муьтIахь долуш. ЛадогIалаш,

кхоллар, омуру Цунна ду. Иаламин да волу АллахИ сийлахь - беркате ву".

«Аль-аграф: 54 аят».

АллахИ-Лекха ву И-цхъаь хиларха тешар - иза хьалхара рукна (коьрте меже) ю Исламан пхе меженах (арканех).

АллахИа-Лекха ву И-вайга дина омура ду Ша кхоьллинчу хИумнашкахь ойла ярца. И сийлахь-воккха хиларан билгало гойтуш йолчу - Цена а, Лекха а ву И.. Таккха хИара стигал, цу чохь долу дуьненаш, седарчий, уьш лела некъаш, седарчий гулделла меттигаш.. хИара латта, цу чохь долу хьайбанаш, ораматаш, хазнаш.. хИара хИоьрднаш, цу чохь долу инзаре, тамашийна хИумнаш, уьш дерриге АллахИан-Лекха ву И-цецвоккчу билгалонех ду.

АллахИ - Лекха ву И-хиларан билгалонах хьаттина цхьана акха Iарбочуьнга (бедуйне), цо аьлла: Хино Iам буй хоуьйту, когийн ларо цигахула цхьаь вахар хоуьйту.. тIаккха дуьненаш, седарчий чохь долчу стиглано, даккхий, шуьйра некъаш чохь долчу латтано, яккхий толгIенаш чохь йолчу хИоьрднаша ца гойту массо хИуманна тIехь ницкъ кхочуш, массо хИума хууш, собаре волуш, уьш кхоьллинарг хилар? АллахИ шеца там боцчу массо хИумнах цена ву (СубхьаналлахИ). Сан дела шеца хила там боцчу массо хИумнах цена ву (Субхьана рабби)!!

АЛЛАХИЦА ГИЛЛАКХЕ ХИЛАР

Бусулбано АллахИаца-Лекха ву И-тIелаьцна гИллакх леладо. Цо бохучунна муьтIахь хуьлу. ХIокху гИллакхех ду:

АллахИ-Лекха ву И-везар ду: Бусулбанна АллахИ-Лекха ву И-веза, Цунна и муьтIахь хуьлу Ибадат дарца. Вайна АллахИа хайитина муььма стаг АллахИ-Лекха ву И-везаш хирг хилар. Цо-Лекха ву И-аьлла: "**Муььма нехан АллахИ везар чоьга ду**". «Аль-бакъара: 165 аят».

АллахИ-Лекха ву И-дагахь латтавар ду: бусулбанна АллахИ виц цало кьайлах а, гучах а. Цунна хаьа АллахИана-ТаIала-цхьа хИума кьайлах доций. Иза, тIаккха, хууш ву цуьна массо хИума а. Цо-ТаIала-аьлла: "**Шу мичхьа хилчи а Иза шобца ву, Аша дийриг АллахИ гуш ву**". «Аль-хьадид: 4 аят».

АллахИах-ТаIала-кхерар ду: Иза массо хИумана корта бу. Цуьнца бусулба АллахИ реза хиларе кхочу. Цо-ТаIала-аьлла: "**АллахИах кхобруш верг, Цо цунна цуьна балхах аьтто бийр бу**". «Ат-тIалакь: 4 аят».

АллахИана-ТаIала-муьтIахь хилар ду: Бусулбано АллахИа омура динарг кхочуш до, АллахИа дихканчух гена волу, цуьнгахь ойла цахьийзош. Цо-ТаIала-аьлла: "**Муььма нехан дош хилла, АллахИана а, цуьна элчанна а уьш тIекхайкхича, царна юкьахь цуьнга хьукма дойта, тхуна хаза а хези, тхо муьтIахь а ду алар**". «Ан-нур: 51 аят».

Ибадатеь даггара хилар ду: Бусулбано дуьззина до ша деш долу Ибадат. Цо-ТаIала - аьлла: "**Аша диканиг дича АллахИ и хууш ву**". «Аль-бакъара: 197 аят» Пайхамара - IалайхИис-салам-аьлла: "**Ихьсан бохург ахьа АллахИана Ибадат дар ду и хьуна гуш волуш санна. Хьуна И гуш вацахь а Цунна хьо гуш ву**". «Аль-бухарий, Муслим».

АллахИах тешар, Цунна тIе болх биллар ду: Иза ийман баккьалла хиларан билгало ю. Цо-ТаIала-аьлла: "**АллахИана тIе болх биллинарг - Иза цунна кхачаме ву**". «Ат-тIалакь: 3 аят».

АллахIе-ТаIала-верзар, Цуьнгара гIо лахар ду: АллаhI-ТаIала-уггар дика накъост а, гIоьнчи а ву. Цо-ТаIала-аьлла: "Гатвеллачунна жоп луш верг мила ву, иза Цуьнга кхайкхича, вониг дIадоккхуш верг а?" «Ан-намл: 62 аят». Пайхамара-IалайхIис-салам-аьлла: "Ахьа дехахь АллаhIе дехалахь, ахьа гIо лахахь АллаhIера лахалахь". «Ат-тирмизий».

АллаhIана-ТаIала-Цуьна ниIматашна шукру дар ду: Бусулба стага АллаhIана шукру до Цуьна дагарлун доцчу ниIматашна. Стага шен Далла шукру моcсуз ди дукха ниIматаш ло Цо цунна. Цо-ТаIала-аьлла: "Шун Дала дIакхайкхийна аша нагахь санна шукру дахь шу сов дохур ма-ду аса. Баккъалла а, сан Iазап чIогIа ма-ду, аша нагахь санна керстаналла дахь". «ИбраhIим: 7 аят».

АллаhIан новкъа (Цуьна дин бахьна долуш) цхьа хIума цакхоор ду: Бусулбано цхьа хIума ца кхоа до АллаhI реза хилар лoьхуш. Цо-ТаIала-аьлла: "Баккъалла а, АллаhIа муььманашкара эцна цера синош а, цера даьхнеш а дуьхьал ялсамане луш". «Ат-тавба: 111 аят».

АллаhIе тоба дар ду: Муььма стаг шен Далла Iеса хилча оцу Iасаллеха вухавoьрзу и, АллаhIе тоба до цо. Дала-ТаIала-аьлла: "Массара АллаhIе тоба де, хIай муььманаш, декъал хир ду шу". «Ан-нур: 31 аят». Пайхамара-IалайхIис-салам - аьлла: "АллаhIе тоба де, хIай нах, аса, баккъалла а, Цуьнга дийнахь-буса боьIазза тоба до (шуна)". «Муслим».

ХИНА КЕМАНАН ДИЙЦАР

Цхьана дийнахь бусулбанийн цхьа халиф волче веара Делах цатешаш волу стаг. ЧIогIа ша - шех тешна волуш цо элира цуьнга: Суна цхьа цакарво Дела хиларха со тешо, шун мел воккхачу Iилманчийца кьовсар дара аса, со цул тоьларг хиларха тешна ву со .

Халиф кIеззиг сецна Iийна ша - шега элира: Аса и ве аьлча наха эр ду-кх цунна дуьхьал даккха хIума ца хили тхан. Цул тIаьхьа шен везир схьа кхойкхина цуьнга ома дира цо имам Абу-хьанифат Ан-нуIман схьа кхайкха аьлла.

Дукха хан цаелира Абу-хьанифат веана чукхача, тIаккха цунна дIахайтира халифа Делах цатешачуьна (мулхьидан) болх. Цо цуьнга дийхира цуьнца кьамел дар а, иза АллаhI-ТаIала-хиларха тешор а.

Абу-Хьанифата элира: Аса цунна чIагIдеш хоуьйтур ду АллаhI хилар, амма аса хьoьга пурба доьху цаторуш болу цхьа болх чекхбаккха луларчу юьртахь, цул тIаахьа сиха схьавoгIур ву со. Цунна пурба делира халифа дIаваха .

Хан дIаяхара, Абу-Ханифат дукха тIаьхьа висира. Мулхьид дазалла, куралла гучуяха волавелира. Халифе элира цо: Суна дIаваха пурба ло, Абу-Хьанифат ведда, со тешо ша гIорасиз волун дела .

Мулхьид дIаваха наьIарехьа вола валарца чувеара Абу-хьанифат, ша тIаьхьа висарна бехказа волуш. Цо хайтира царна ша вогIучу некъахь доккха хи карийна хилар. Кема ца хиларна охьахира иза кема даре хьoьжуш. Хьoьжуш Iар дахделира. Цехьхьана Абу-Ханифатана инзаре, тамашийна болх гира.. гуллуш дечигаш гира цунна. Дечигашна тIедoгIаделла лаьтгаш хьoстамий дара. Мичара ели ца хууш цхьа жIов гучуяьлла хьoстамий дIадетта йолаелира. Лерина, дика дина хина кема дIахIоттина гира цунна

шена хьалха. Тлаккха цунна тЕхиъна схъавеара ша. Мулхьид цо и дийцича вела волавелира, цо элира: Хъераваьллачо бен дийр дац хIара къамел. Цхьаммо я бакъдийр дац и. ХIаваэхь тЕма муха довлу хьостамий, аннаш хи тЕхь гуллуш, царех тIаккха кема хуьлуш, цхьаммо дина доцуш.?

Кхузахь велахъежира Абу-хъанифат, цо элира: Жима кема хилар, динарг цхьа воцуш, хьекъало бакъдеш цахилча, ткъа бакъдийр дуй хьекъало хIара дерриге дуьне, шена чохь мел долчу лаьттаца, маьлхаца, баттаца ша-шех хилла бохург, цхьана ницкъ болчу кхуллачо кхоьллина доцуш?

Дан хIума доцуш висира мулхьид, цул тIаьхьа элира цо: Бакълуьй хьо, хIокху дуьненан кхоьллинарг ца хилча йиш яц. И ву и (дуьне) кхоьллинарг, низамехь и дIахIоттийнарг.. Иза сан Дела ву!

САН ДЕЛАН ХАЗА ЦЕРАШ

АллахIан элчано-IалайхIис-салам-аьлла. "АллахIан езткъай ткъайасна це ю, баьIа ю уьш цхьаь тЕоьшуш. Цхьаммо уьш дагахь Iамор яц иза ялсамана вахана бен". «Аль-бухари, Муслим».

АллахIан хаза цераш хIорш ю:

1. **АллахI-الله** : Далла шенна бен тилла ца мегаш цуьна це ю и (вай долахь це олуш йолу). И це хьахийча (яьккхича) хьекъал Цунна тЕ бен цадобрзу-Сийлахь, цеIа ву И.
2. **Ар-Рахьман-الرحمن** : Юкъара кьинхетам дукха берг ву И. Цундела Цо кьинхетам бо муьманах а, керстанах а. АллахIана-ТаIала-шенна бен цамегаш куц ду и. (АллахIана бен и куц дало мегар дац).
3. **Ар-Рахьим-الرحيم** : Кьинхетам дукха болуш верг ву И. АллахIа хIара куц Мухьаммадана-IлайхIис-салам-далийна КъорIана тЕхь. Иза АллахIа эхартахь къаьсстина муьмачу нахах кьенхетам бийриг хилар хоуьтуш Цуьна це ю.
4. **Ал-Малик-الملك** : Шен паччахьаллехь шена луург дийриг ву И.
5. **Ал-Къуддус-القدوس** : Сакхатех, эшамех (кхачамбацаршха) цIанвинарг ву И.
6. **Ас-Салам-السلام** : Шен халкъана машар, тешам, деган парIато, бехке цавар луш верг ву И.
7. **Ал-Муьмин-المؤمن** : Шен халкъана ша ваIада (дош делла) йина мел а, Iазап а (таIар) бакъдийриг,кхочуш дийриг ву И.
8. **Ал-МухIаймин-المهيمن** : Куьгалла дерриге шен карахь дерг ву И.
9. **Ал-Iазиз-العزиз** : Ницкъ болуш верг, тоьлларг ву И. Массо хIума Цунна муьтIахь ду.
10. **Ал-Джаббар-الجبّار** : Шен омранаш чекхдохуш, кхочуш деш верг ву И.
11. **Ал-Мутакаббир-المتكبر** : Сийлахь-воккха хиларан куц Шена бен доцуш верг ву И- СубхьанахI.
12. **Ал-Халикъ-الخالق** : Махлукъаташ (кхоьллина хIуманаш) хилийтинарг, уьш кхоьллинарг ву И.
13. **Ал-Барий-البارئ** : Махлукъаташ кхоьллинарг ву И , цера бух боцуш.
14. **Ал-Мусоввир-المصور** : Ша кхуллучу массо хIуманна и кхечух къастош сурт луш верг ву И.
15. **Ал-Гаффар-الغفار** : Гечдар дукха долуш верг ву И.
16. **Ал-КъаххIар-القهار** : Массо хIума шен паччахьаллийна , ницкъана кIел далийнарг ву И.
17. **Ал-ВаххIаб-الوهاب** : Шен лайшна совIаташ, ниIматаш цакхоош луш верг ву И.

18. **Ар-Раззакъ - الرزاق** : Халкъашна массарна рицкъа луш верг ву И.
19. **Ал-Фаттахъ-الفتاح** : Хьукма деш верг (Куьгалла дийриг) ву И.
20. **Ал-Иалим-العليم** : Шена цхьа хIума къайла доцуш, массо хIума хууш верг ву И.
21. **Ал-Къабид-القابض** : Шен лайшха шена луъчунна рицкъа гаттдеш верг ву И.
22. **Ал-БаситI-الباسط** : Шена луъчунна рицкъана шорто еш верг ву И.
23. **Ал-Хафид-الخافض** : Къинхетам боцу, зулме нуьцIкъа дай охьатаIош, уьш сийсаз беш верг ву И.
24. **Ар-РафиI - الرافع** : Муъманашха хъалавакхарна хъакъ верг хъалаойъуш верг ву И.
25. **Ал-МуИизз-المعز** : Сийлалла шен лайшха шена луъчунна луш верг ву И.
26. **Ал-Музилл-المذل** : Сийсазалла шена луъчунна хуьлуьйтуш верг ву И.
27. **Ас-СамиI-السميع** : Хезаш мел йолчу хIумнах кхуьуш верг ву И.
28. **Ал-Басир-البصير** : Гуш мел йолчу хIумнах кхуьуш верг ву И.
29. **Ал-Хъакам-الحكم** : Лайшна йукъахъ хьукма деш верг ву И.
30. **Ал-Иадл-العدل** : Юьззина нийсо еш верг ву И.
31. **Ал-ЛатИиф-اللطيف** : Шен лайшха къахеташ верг ву И.
32. **Ал-Хабир-الخبير** : Мел кIеззиг долу (жима долу) хIумнаш хууш верг ву И.
33. **Ал-Хъалим-الحليم** : ТаIзар да сихлуш воцург (собре верг) ву И.
34. **Ал-Иазим-العظيم** : Сийлахъ-воккха хиларан даржашха уггар лакхара куц шегахъ долуш верг ву И.
35. **Ал-Гафур-الغفور** : Лайн къиношна къинтIийра волуш верг ву И.
36. **Аш-Шакур-الشكور** : Муъманашна бекхам (мел) совбоккхуш верг ву И.
37. **Ал-Иалий-العلي** : Ша хесточул сийлахъ а, лекха а ву И - СубхъанахI.
38. **Ал-Кабир-الكبير** : Хьекъалш а, хIума хаадаларан меженаш а шех кхиа ницIкъ боцуш верг ву И.
39. **Ал-Хъафиз-الحفيظ** : Шех цхьа хIума къайла ца дериг ву И.
40. **Ал-Мукъит-المقيت** : Хууш верг ву И.
41. **Ал-Хъасиб-الحسيب** : Шен лайшна оьшучунна кхачо еш верг ву И.
42. **Ал-Джалил-الجليل** : Сийлахъ - воккха верг ву И.
43. **Ал-Карим-الكريم** : Дика дукха долуш верг. Ша луш долу хIума цакхачош верг ву И.
44. **Ар-Ракъиб-الرقيب** : Шех цхьа хIума къайла цадолуш верг ву И.
45. **Ал-Муджиб-المجيب** : Шега доIа динчунна жоп луш верг ву И.
46. **Ал-ВасиI-الواسع** : Шен массо халкъана рицкъа тоьаш верг ву И.
47. **Ал-Хъаким-الحكيم** : Куьгалла деш верг. Ша деш долу массо хIума нийса долуш верг ву И.
48. **Ал-Вадуд-الودود** : Шен лайшна дика лууш верг, царна дика болх беш верг ву И.
49. **Ал-Маджид-المجيد** : Сийлаллехъ, воккхаллехъ, хастамехъ чаккхенга кхаьчнарг ву И.
50. **Ал-Баис-الباعث** : Халкъ деллачул тIаьхъа ден дийриг ву И.
51. **Аш-ШахИид-الشهيد** : Шена хаарха цхьа хIума къайла ца дериг ву И.
52. **Ал-Хъакъ-الحق** : Ша хилар а, Ибадатана хъакъ волуш Дела хилар а чIагIделла сецна верг ву И.
53. **Ал-Вакил-الوكيل** : Лайн рицкъанашна юкъара верг ву И.
54. **Ал-Къавий-القوى** : Буьззина болчу нуьцкъана да верг ву И.
55. **Ал-Матин-المتين** : Онда, ницкъ болуш верг, хало шех цакхуьуш верг ву И.
56. **Ал-Валий-الولي** : ГIодеш верг ву И.
57. **Ал-Хъамид-الحميد** : Массо хьолехъ хастаме верг ву И, хаставарна хъакъ верг ву И.
58. **Ал-Мухъси-المحصى** : Шен хаарха цхьа хIума къайла доцург ву И.

59. Ал-Мубдиъ-المبدىء : Доцчуъра хЉумнаш кхоьллинарг ву И.
60. Ал-МуИид-المعيد : ДѲаевллачул тѲеъхъа хЉумнаш юха кхуллуш верг ву И.
61. Ал-Мухъйи-المحىي : Массо дийна долчу хЉумангахъ дахар кхоьллинарг ву И.
62. Ал-Мумит-المميت : Садолчу хЉумнашкара дахар дѲахъуш верг ву И.
63. Ал-Хъайй-الحى : Даим дийна вераг ву И, тѲаккха цуъна дахаран чаккхе яц.
64. Ал-Къаййум-القيوم : Шен халкъан балхе хъожуш, и дѲанисбеш верг ву И, уъш кхуллуш, царна рицкъа луш верг ву И.
65. Ал-Ваджид-الواجد : ЦѲкъа а къелур воцуш хъалдолуш верг ву И.
66. Ал-Маджид-الماجد : Ша Сийлахъ - Воккха хиларна шен халкъо хестош верг ву И.
67. Ал-Вахъид-الواحد : Ибадатана хъакъ волуш Дела хилар шенна долуш верг ву И, И бен кхин Дела вац.
68. Ал-Самад-الصمد : Шена адамаш муьтѲахъ долуш волу Эла ву И.
69. Ал-Къадир-القادر : Ницкъ болуш верг ву И.
70. Ал-мукътадир-المقتدر : Ницкъ болуш верг ву И.
71. Ал-Мукъадим-المقدم : Хъалха татта хъакъ верг хъалхавоккхуш верг ву И.
72. Ал-Муаххир-المؤخر : ТѲаъхъа татта хъакъ верг тѲаъхъавуьтуш верг ву И.
73. Ал-Аввал-الأول : Шел хъалхара цхъа хЉума доцуш верг ву И.
74. Ал-Ахир-الأخر : Шел тѲаъхъа цхъа хЉума доцуш верг ву И.
75. Ал-ЗахИир-الظاهر : Шена тѲоъхула цхъа хЉума доцуш верг ву И.
76. Ал-БатИин-الباطن : Ма-варра ша муха ву цхънне цахууш верг ву И.
77. Ал-Вали-الوالى : Массо хЉуманийн да, цараха дезар деш верг ву И.
78. Ал-МутаИали-المتعالى : Мосо эшамах цѲена верг ву И.
79. Ал-Барр-البر : Дика дукха долуш верг, дика болх боккха болуш верг ву И.

80. Ал-Тавваб-التواب : Шен лайшкара тоба къобалдеш верг ву И.
81. Ал-мунтакъим-المنتقم : ТаИзарна хъакъ волчунна таИзар луш верг ву И.
82. Ал-Иафувв-العفو : Къиношна гечдеш, царна (уъш бахъанехъ) таИзар цалуш верг ву И.
83. Ал-Рауф-الرؤوف : Шен лайшха къинхетам беш царах къахеташ верг ву И.
84. Ал-Маликул мулк-مالك الملك : Массо хЉумана да верг ву И.
85. Ал-Джалали, вал икрам-ذوالجلال والإكرام : Сийлахъ-воккха хиларан а, кхоччуш хиларан а куцош шегахъ бен доцуш верг ву И.
86. Ал-Мукъсит-المقسط : Шен хъукманехъ Иедале верг ву И.
87. Ал-Джами-الجامع : Къемата дийнахъ халкъаш гулден дерг ву И.
88. Ал-ГѲанийй-الغنى : Цхъана хЉумангахъ цхъанге хъашт воцург. Массо хЉума шега хъашт дерг ву И.
89. Ал-МугИни-المغنى : Шен лайшха шена луург хъал долуш веш верг ву И.
90. Ал-МаниИ-المانع : ХѲаллак хиларан а, валаран а бахънашха Иалаш вийриг ву И.
91. Ал-Дарр-الضار : Шен мостагѲашка таИзар доссош верг ву И.
92. Ал-НафиИ-النافع : Шен дика массаьрга кхаьчнарг ву И.
93. Ал-Нур-النور : Нисвеш верг ву И.
94. Ал-ХѲади-الهادى : Массо хъума цунна дика долчунна тѲе нисдинарг, цунна и гайтнарг ву И.
95. Ал-БадиИ-البيديع : Кхоллар долийнарг цхъаннах тардар доцуш ву И.
96. Ал-Бакъи-الباقي : Даим волуш верг ву И.
97. Ал-варис-الوارث : Массо хЉумнаш дѲаевллачул тѲаъхъа вуьсар верг ву И.
98. Ал-Рашид-الرشيد : Халкъ царна маслахъате долчу хЉумнашка нисдеш верг ву И.

99. **Ас-Сабур-الصبور** : Исачу нахаца собаре верг. Цаьргара чИир эца сих цалуш верг ву И.

АЛЛАХІАН КУЦОШ

1-Волуш хилар: Дуьне а, Іалам а шен чохь мел долчу латтаца, стигланца, лаьмнашца, хишца, ялтийца, дитташца, адмца, хьайбанца, чохь садоцчу хІумнашца, уьш доцчаьрца.. массо гойтуш схьабохуш ду массо хІума нийса а, шен меттахь а, цхьаннах тарцадеш а шашь кхоьллинарг волуш хилар. Дала-ТаІала-аьлла: "**Ахь ала АллахІ массо хІума кхоьллинарг ву. Иза ша бен Дела воцург ву, шен паччахьаллина, ницкъана кІел массо хІума далийнарг ву**". «Ар-РаІд: 16 аят».

2,3-Цулхьалха хІума цахилар, даим Иза хирг хилар: АллахІ хилла ву шеца цхьа хІума доцуш. Лаьттаь, стигланашкахь мел верг дІавер ву, АллахІ-Субхьаналша вуьсур ву. АллахІа-ТаІала-аьлла: "**Иза шел хьалха цхьа хилла воцуш хьалхара ву, шел тІаьхьа цхьа хир воцуш тІаьхьара ву, шена тІоьхула цхьа хІума доцуш ву, ма-варра цхьаьнне ша мила ву цахуург ву. Иза массо хІума хууш ву**". «Аль-Хъадид: 3 аят». Иштта Цо аьлла: "**Массо хІума хІаллак (лийр) хирдолуш ду Цуьна юьхь йоцург. Хьукма Цуьна ду. Цуьнга шу дерзор ду**". «Аль-Къасас: 88 аят».

4-АллахІ Ша кхоьллинчу хІумнех тера цахилар: Цундела АллахІ-Субхьаналша-Шен дерриге халкъах тера вац. Иза цІена ву да шена хиларха, доьзалехочуха, шех терниг хиларха. Цо-ТаІала-аьлла: "**Цунах тера цхьа хІума дац. Иза хезаш а, гуш а ву**". «Аш-Шура: 11 аят ».

5-АллахІ хІумманга хьашт цахилар: АллахІ цхьанге хьашт вац, массо халкъ цуьнга хьашт ду. Дала-ТаІала-аьлла: "**ХІай адамаш шу АллахІе хьашт ду, АллахІ-Иза цхьангера хІума цаоьшург а, хастаме верг а ву**". «ФатИр: 15 аят».

6-Цхьаь ша хилар: ТІаккха АллахІ цхьаь Дела ву, Цуьна накьост вац шен мулкехь, паччахьаллехь. АллахІ-ТаІала-аьлла: "**АллахІан доьзалхо вац, Цуьна цхьа Дела а хилла вац. Хиллехьара хІора Дала ша кхоьллинарг шена дуйтур дара, вукхулла тола гІертар вара. АллахІ цІена ву цара (керстнаша) хІитточу куьцех**". «Аль-Муьминун: 91 аят».

7-Ницкъ кхочуш хилар: АллахІ-Субхьаналша-массо хІуманна тІехь ницкъ кочуш ву, цхьана хІумано гІорасиз веш вац И, Цуьна ницкъ доза доцуш хиларна. АллахІ-ТаІала-аьлла: "**Баккъалла а, АллахІ массо хІуманна тІехь ницкъ кхочуш ву**". «Ан-Нур 45».

8-Лаам: АллахІан лаам массо лаамал тІоьхула бу. Цундела, адмна цхьа хІума лиьча, АллахІана и хІума хила лууш доцуш иза хир дац. АллахІа-ТаІала-аьлла: "**Цхьа хІума Цунна лиьча Цуьна болх цуьнга алар ду, Хьо хила, тІаккха и хуьлу**". «Йасин: 82».

9-Хууш хилар: АллахІан Іилма (хаар) доккха ду. Иза-Субхьаналша-массо хІума хууш ву, массо хІума Цуьна хаарна чудогІуш ду. АллахІа-ТаІала-аьлла: "**Баккъалла а, АллахІ массо хІума хууш ву**". «Аль-МуджадалахІ: 7 аят».

10-Дийна хиалар: АллахІан-ТаІала-куц ду дуьззина долу дахар Цуьна хилар дуйцуш кхузахь цул дуьззина дерг дан а доцуш. АллахІа-ТаІала-аьлла: "**АллахІ ша бен Дела воцург ву, даим дийна верг ву И, шен халкъа**

болх дІанисбеш верг ву И. Йай наб ез наб кхеташ яц Цунна. Стигланашкахь дерг а, лаьттаьхь дерг Цуьна ду". «Аль-Бакъара: 255».

11,12-Хезаш гуш хилар: АллахІан куц ду хезаш, гуш хилар. Иза-субхъанахІ-массо хІума хезаш ву, массо хІума гуш ву. Цунна цхъа хІума къайлах дац. Дала-ТаІала-аьлла: "Цо аьлла: шуьшиь ма кхера, Со баккъалла а, шуьшинца ву шуна, хезаш а, гуш а". «ТахІа: 46 аят».

13-АллахІа къамел деш хилар: АллахІан-ТаІала-къамел ду, амма иза вай къамел доцург ду. Дала-ТаІала-аьлла: "АллахІа Мусаца къамел дина". «Ан-Ниисаь: 164 аят».

АллахІан сибаташ (куцош) кхачалур долуш дац: Сийлахьчу КъорІано Делан дуккха куцош дийцина, цундела АллахІан-СубхъанахІ-кхачалун доцу сибаташ ду. Царна адамин хъекъалш тІекхуьур дац. Вай И цІанво Цуьнца тамбоцчу хІумнех. И мел хасто веза вайна хуур дац. Иза ЦІа ша-шен хаста маварра ву.

Бусулбано АллахІан махлукъатин (Цо кхоьллинчу хІуманин) хьокъехь ойла йо Цуьна ницкъ гойтуш йолчу, Цуьна-СубхъанахІ-шен хьокъехь ойла йир яц цо. АллахІ адamana цамоьттарг волун дела. Дала-ТаІала-аьлла: "Цунах тера цхъа хІума дац. Иза хезаш, гуш ву". «Аш-шурa: 11 аят».

КЪИНХЕТАМЕ САН ДЕЛА

Весет:

Хьлха заманахь вехаш дукха къинош долуш цхъа стаг хилла. АллахІана-ТаІала-Іеса хилар дуьтуш цахилла цо. ДІакхалха герга ваххалц оцу тІехь еххачу хенахь дІавахана и. Ша валле хІокху стага шен кІентий гулбина цаьрга весет дина: ша велча шен дакъа дагаде аьлла. Цул тІаьхъа цунах чим бе, тІаккха хІара чим хІурдана тІоьхула дуккха меттигашкахь хІаваьехь баржа бе. Цуьна хичохь и башиттар а, толгІенашка дІасхъа бахьиттар а дуьхъа. ТІаккха цуьна лар цаиисийта. Цул тІаьхъа цаьрга аьлла цо: Аса АллахІаха дуй буу, сан Делан суна тІехьницкъ кхачахь ша цхъанне цадделла Іазап лур ма ду Цо суна.

ХІара стаг велла, тІаккха цуьна кІенташа цуьна дакъа дагийна, хьаккхийна чим бина цунах, цул тІаьхъа хІара чим схъаэцна хІурда чу тесна цо ма-аллара.

ТІаккха АллахІа-ТаІала-лаьтте аьлла: Айхъа схъаэцнарг охъадилла. Чиман буьртигаш, тІаккха, гулделла, хІара стаг АллахІана-ТаІала хьалха дІахІоьттина.

ТІаккха цуьнга АллахІа хьаттина. Ша дика хууш воллушехъа, кІенташка хІара весет даран бахъана хІун дара аьлла. ТІаккха оцу стага аьллера: Сан Дела, Хьоьх кхоьруш динера аса и. И шех оццул чІогІа кхоьруш хиларна, тІаккха, АллахІа гечдира цунна «Аль-Бухари, Муслим».

Совдегархо а, цуьна декхарш а:

Гена заманахь вехаш цхъа совдегархо хилла. Кхечарна юхкуш а, цаьргара оьцуш а хилла цо. Цхъана дийнахь хІара совдегархо велира. ТІаккха малийкаша цуьна синна дуьхъал дахана схъайцир и, цуьнга элира цара: Диканах цхъа хІума диний ахь?

ТІаккха Цо цаьрга элира: Декхарш тІехь долчъргара уьш схъалахьо сайн хьадалчаш хьовсабора аса. Амма аса цаьрга весет дора: шайна цхъаь хала

воллуш, декхар схьадала ницкъ кхочур боцуш карвахь, иза цунна диталуш, цуьнгара хIумма схьа ма эцалуш. Со цаьрга олуш вара: цунна деккхар диталуш, АллахIа вайна дуьтур дара шен декхар.

ТIаккха цунна АллахIа гечдире, цунна кьинтIийра велира, кьечарна цо гечдеш хилар бахьана долуш. «Аль-Бухари».

АллахIан сибат:

Вай массара муьлхха цхьа хастаме болх болош "БисмиллахIир-рахьманир-рахьийм" олу Вай и олу Сийлахь КьорIа деша долош а, хIума яа йолош а. "Раббил Iаламин" бохучул тIаьхьа АллахIа ша вийцина вайна "Ар-рахьман, Ар-Рахьим" ву ша аьлла. ТIаккха Цо-Субхьаналу, ва ТаIала-Шен сибаташкахь гулдина цхьана далийна Шех кхерар а, Шега ойла, безам бахийтар а. Дала-ТаIала- ма-аллара: "Сан лайшна дIахайта, Со баккьалла а, гечдеш верг а, кьинхетамен верг а хилар. Сан Iазап а, баккьалла а, лазош Iазап хилар". «Аль-Хьиджр: 49-50 аят».

Пайхамара-IалайхIис-салам-аьлла: "Муььма стагана АллахIана гергахь долу таIзар хаахьара, Цуьна Ялсаманега цхьаммо дог дохур дацара. Керста стагана АллахIана гергахь болу кьинхетам хаахьара Цуьна Ялсаманега цхьаммо дог дуьллур дацара". «Муслим».

АЛЛАХI ХИЛАР

Хьехархочуьна хьекьал:

Цхьана ишколехь АллахI-ТаIала-хиларха цатешаш цхьа хьехархо хилла. Цхьана дийнахь хIара хьехархо классчу а веана дешархошка аьлла: Со гуш шуна? Цара-ву-аьлла. Хьехархочо аьлла: Делахь со волуш ву-кх. ЦултIаьхьа аьлла цо цаьрга: У (фанер) гой шуна? Го-аьлла цара. Цо аьлла: Делахь у долуш ду-кх? Цул тIаьхьа хаьттина цо цаьрга: ГIанташ гой шуна? Го-аьлла цара. Цо аьлла: Делахь гIанташ долуш ду-кх? Цул тIаьхьа аьлла цо цаьрга мекарлонца: АллахI гуш вуй шуна? Вац-аьлла цара. Цо аьлла: ТIаккха АллахI мичахь ву вайна И гуш цахилча? ТIаккха хьекьал долчу дешархошха цхьамма аьлла хьалагеттина шен накьосташка: Хьехархочуьна хьекьал гуш дуй шуна? Дац-аьлла цара. Цо аьлла? Делахь хьехархочуьна хьекьал а доцуш ду-кх.

Ницкъ болуш волу АллахI:

Цхьана дийнахь Пайхамара-IалайхIис-салам-вийцина шен осхьабашна тIаьхьара текхаш жобжагIатара араверволу стаг. Цуьнга эр ду: Вай Ялсамана гIо тIаккха иза вахана Ялсамана чукхочур ву. Цигахь Ялсаманан охIлу карор бу цунна шайн меттигаш дIалецна бевлла. ТIаккха цуьнга эр ду: Хьайна хила луьчуьна цIеяккха. ТIаккха цо шена хила луург эр ду. ТIаккха цуьнга эр ду: Хьуна хила луург ду хьан, уьттаза цунна тIе сов ло хьуна. ТIаккха оцу лайно эр ду шен деле: Сан дела, соьх цавешаш ву хьо, хьо-х Iаламин да ву?! Цул тIаьхьа Пайхамар велавелира-IалайхIис-салам. ТIаккха цуьна асхьабаша элира цуьнга: АллахIан элча, хьо стенах воьлу? Цо элира: "Iаламин да волу Дела велаваларха (воьлу со). Лайно аьлча хенахь: Соьх цавешаш ву хьо, хьоьх Iаламин да ву?! ТIаккха цуьнга АллахI-ТаIала-эр ду: "Со хьоьх цавешаш вац, амма Со сайна луург дан ницкъ болуш ву". «Муслим».

БЕШАН ДА

Цера йоккхачу бешахь хьобжуш латтара де-да беш юьзначу дитташка, зезагашка. Цул тӀаьхьа цуьна бӀаьрг сецира кемсин таьллангана тӀаьхь. Цуьна кенаш охьаохкаделла дара, кӀеззиг дийнош бен цаобшуш маддала а, даа мегаш хилла дӀахӀитта а. Кенашка хьажна де-дас элира: Тхан Дела, АллахӀ, беркат делахь тхуна хӀокхутаьлланган тӀийрачу стоьмашкахь.

Генара де-дега хьобжуш вара, цо деш долу доӀа а хезаш, цуьна кӀентан кӀант Басим. ТӀаккха и юкьах ваьккхира цо хаа гӀоьртина хаттар деш: Сан де-да, доӀа стенна до ахь? Таьллинг юьзна маяьлла кенех, кӀеззиг дийнош бен мацадисина угар чам болу кемсаш вай яц?

Цунна жоп делира де-дас: Цуьна кьайле хаа лабий хьуна?

-ЧӀоӀа лаба, сан де-да!

-Басим, цуьна жоп хӀара хаза дийцар ду хьуна..

Дийцаррий?! элира Басима собар дайна. Дийцахь, сан де-да. Со чӀоӀа дийцарш дезаш ву.

Дедас элира: Хьалха заманахь вехаш цхьа шиь доттагӀ хилла, цаьршиннах цхьаь чӀоӀа хьал долуш хилла, важа чӀоӀа кье хилла.

Цхьана дийнахь хьолада а, цуьна кье доттагӀ а хьоладен йоккхчу беша вахана, кемсин а, хурманин а диттех юьзна йолчу. Цунна юккьехь АллахӀа татол даийтанера. Хьолада Ӏехавелира бешан йоккхаллех а, цуьна стоьмин дукхаллех а. Цо шен накьосте элира: ХӀокху бешан тоьмаш чекхдевр ду аьлла хеташ вац со. Цуьна Ӏехавалар кхин а совделира. Цо чӀагӀдора ша велча а цуьна (бешан) диканех ша хадор вац бохуш.

ТӀаккха цуьна кьечу доттагӀчо хьехар дира цунна АллахӀана шукру а де, Цо деллачу ниӀматашна куралла ма е аьлла, амма хьоладас лацадуьйгӀира цуьна хьехаре.

Ӏуьйранна хьалагӀатина шен беша велир цуьна диканех, хазаллах пайда эцар дуьхьа, амма цунна шега хьобжуш кьиза кхаь карийра.

Беш карийра цунна стоьмаш доцуш, гӀаш охьа эгна, цуьна стоьмаш телхина дара, диттийн гӀаш охьа эгна дара. Шийла кхаь боккха хиларна куьйгаш вовших детта волавелира и, шен кьечу доттагӀчуьнга ша аьллачунна дохко велира и, цо элира: Сайн Делаца цхьа накьост ванза хилла велир со.

Иштта хир ю хьуна, Басим, шена АллахӀа деллачуха Ӏеха мел веллачуьна тӀаьхьае, шен далла тӀе цатоьвжаш а, Цо деллачу рицкьанехь беркат дар цадобхуш волчуьна чаккхе.

Басим: АллахӀана хастам бу-кх цуьна ниӀматашна.. ЙӀа АллахӀ, тхуна беркат делахь ахьа деллачу рицкьанехь!

ТАЙП-ТАЙПАНА ХӀУМНАШ

Хьаькьаш:

Пайхамара-ӀалайхӀис-салам-аьлла Джабал кӀанте МуӀазе-АллахӀ реза хилда цунна: "АллахӀан хьакь лайшна тӀехь хӀун ду хӀий хьуна"? Цо элира: АллахӀ, Цуьна элча ву дика хууш. ТӀаккха Пайхамара-ӀалайхӀис-салам-элира: "АллахӀана Ӏибадат дар ду, цуьнца цхьа хӀума накьост ца хӀоттош".

Цул тӀаьхьа элира цо-ІалайхІис-салам-МуӀазе: "Цара и дича цера хьакъ хІун ду хабий хьуна цунна тӀехь"? МуӀаза элира: АллахІана, Цуьна элчанна дика хаьа. ТӀаккха цо-ІалайхІис-салам-элира цуьнга: "Цо царна Іазап цадалар ду". «Муслим».

Везаран бекхам:

Пайхамара-ІалайхІис-салам-аьлла: Баккъалла а АллахІа-ТаӀала-боху: "Суна лай муьтӀахь ца хилла Суна дукха дезачу хІуманца Аса цунна тӀедиллина долчулла. Суннаташца Суна муьтӀахь лаьттар ву Сан лай Суна ша везалла. ТӀаккха Суна и везча цуьна хезаш долу хазар хилла дӀахІуттур ву Со цунна, цунна гуш долу сагар хилла а, цо шеца хІума схьалоцуш долу цуьна куьг хилла а, шеца и волалуш болу цуьна ког хилла а, Аса дуй буу, нагахь санна цо Соьга дехахь цунна лур ма ду Аса, цо Соьга ларвар дехахь и лар а вийр ма ву аса". «Аль-Бухарий».

Сан Далла безарш:

АллахІан элчано-ІалайхІис-салам-аьлла: АллахІа-ТаӀала-аьлла: "Сан дуьхьа вовшин безначарна Суна безар ваджиб хилла. Сан дуьхьа вовшашца гергарло, уьйр лелийнарш суна безар ваджиб хилла. Сан дуьхьа вовшашна хьехарш динарш суна безар ваджиб хилла. Сан дуьхьа вовшашна зиярате ихнарш суна безар ваджиб хилла. Сан дуьхьа вовшашна хІума цакхойнарш суна безар ваджиб хилла. Сан дуьхьа вовшин безнарш нуьре мимбаршна тӀехь хир бу. Цера меттиг бахьана долуш царах хьобгуш Пайхамарш, сиддикъаш, гӀазоташ хир бу". «Ахьмад».

Тобанан эмир:

Пайхамара-ІалайхІис-салам-шен асхьабех цхьа-берш хьовсийнера тӀема гӀуллакхана. Царах цхьаь цера эмир хІоттийра цо. ХІара эмир царна хьалха хІуттий имам волуш ламаз деш вара. Шен ламаехь "Къул хІуваллахІу ахьад" дешара цо хІора ракъӀатехь "Фатихьат" а, цул тӀахьа айаташ дешначул тӀаьхьа. Шаш Мадийната бухабирзича (цаьбаьхкича) иза Пайхамарна-ІалайхІис-салам дийцира цара. ТӀаккха цаьрга цо-ІалайхІис-салам-элира: "Цуьнга хаттийша хІунда деш хилла цо и?".